

— *Учебных заведений* [устав. — Н. Березюк, В. Седих], *подведомственных Университетам*. 8.С.П.804;

— *Морской [устав], о всем, что касается доброму управлению в бытность Флота на море*. 4.С.П.780-93.

У цілому бібліографічний опис в "Каталозі..." є таким: *Condorcet Bibliotheque de l'homme public 1-28 vol 8. Paris. 797*

Джунковського В. Наставление о делании фаянсовой посуды. 8.С.П.814.

У записах відсутні важливі елементи: кількість сторінок, сигли. Такі рекомендації-традиції існували на той час.

Як важливий позитив "Каталогу..." слід відзначити застосування прийому дублювання записів для видань складного, комплексного змісту. На той час такий прийом не був широко розповсюдженим, наприклад, у відділі III *Philosophia* відображається книга Измайлова А. "Рассуждение о нищих". Вона ж міститься й у відділі VII *Philologia*.

Обов'язковою частиною подібних каталогів й дотепер залишається покажчик авторів. Він давав можливість додатково розкривати авторський склад бібліотечного фонду й тому є зрозумілим, чому університетські бібліотеки не поспішали з організацією алфавітних каталогів.

В аналізованому виданні "Index Auctorum..." містить розставлені за латинською абеткою прізвища авторів творів (інші особи тут не згадуються), переважно без ініціалів, поруч записуються сторінки "Каталогу...", де відбиті відповідні бібліографічні записи. Відсутність ініціалів ускладнює пошук творів конкретних авторів, оскільки це можуть бути просто однофамільці. Неначе відчуваючи подібну ситуацію, В. Джунковський інколи вводить до персональної рубрики один ініціал, наприклад, Берлінський М. 185.294, Джунковський В. 205.393 тощо. Якщо іноземний автор має переклади російською мовою, то у покажчик імен вводиться тільки заголовок мовою оригіналу, наприклад, Rouseau 64.111.448 (на цій сторінці знаходяться опис твору, перекладеного російською).

Цікаво, що в бібліотеці університету зберігся ще один примірник "Каталогу...", ймовірно, виданий для внутрішнього використання. Це том великого формату, в якому чергуються друковані і чисті аркуші. На чистих аркушах від руки зроблено бібліографічні записи. Таким чином після видання "Каталогу..." робилися записи нових надходжень.

Насамкінець відзначимо, що в систематичному каталозі відображено 6266 записів, а не 1678, як це було зазначено в деяких публікаціях. Остання цифра — це бібліотечний фонд на момент видання каталогу. Цікаво, що до нього каталогознавець не включив значний фонд дисертацій, періодичних видань, дублетів. Можливо, що він хотів оприлюднити окремий каталог дисертацій, а можливо й додатковий випуск.

"Каталог..." В. Джунковського став підмурком інших майбутніх книжкових каталогів бібліотеки Харківського університету, де використовувалась схема вченого, методичні прийоми, ним розроблені. І навіть перший картковий повний систематичний каталог, створений у 1906 р., що

відбивав надходження до бібліотеки за останні 25 років, знов-таки був побудований за схемою В. Джунковського. Звісно, що ця схема вже й не відповідала тодішнім принципам побудови подібних каталогів, але була зручною, звичною для університетської книгозбірні. Тому-то й проіснувала більше 100 років.

Таким чином, українське бібліотекознавство, у тому числі харківська школа зародились на ґрунті систематичної каталогізації. Цей факт задокументований виданням (1824), першого друкованого каталогу в Україні. Систематичний каталог такого рівня не можна було створити тільки за допомогою звичайного запозичення західноєвропейської теорії та практики. Василь Якович зумів їх творчо адаптувати відповідно до умов, у яких перебували бібліотеки перших університетів Російської імперії, змісту інформаційних потреб і запитів власних читачів, закласти стали традиції щодо організації систематичного каталогу в університетських книгозбірнях. Він був одним із найперших професіоналів-каталогізаторів, теоретиків і практиків.

Список використаної літератури

1. *Catalogus librorum Bibliothecae Caesariae universitatis literarum Charcoviensis* = [Каталог бібліотеки Харьковского имп. университета] / Cura Basilii, Dzunowsky Professoris P. O. Charkoviae: Turpis academicis. — [Б. г. : б. и.], 1824. — 511 р.
2. *Багалей Д. И.* Опыт истории Харьковского университета : (по неизд. материалам). Т. 2. (1815—1835 гг.) / Д. И. Багалей. — Х. : [б. и.], 1904. — 1136 с.
3. *Березюк Н. М.* Библиотека Харьковского национального университета имени В. Н. Каразина за 200 лет (1805—2005) / Н. М. Березюк, И. Г. Левченко, Р. П. Чигринова. — Х. : Тимченко, 2006. — 390 с. : ил.
4. *Библиографический словарь ученых Харьковского университета*. Т. 1. Ректоры (1805—1919, 1933—1995) / сост.: В. Д. Прокопова, Р. А. Ставинская, М. Г. Швалб [и др.]. — Х. : НФТЦ, 1995. — 127 с.
5. *История Императорской военно-медицинской (бывшей медико-хирургической) академии за 100 лет, 1798—1898* / под ред. Ивановского. — СПб. : Тип. М-ва внутр. дел, 1848. — 828 с.
6. *Шамурин Е. И.* Очерки по истории библиотечно-библиографической классификации : в 2 т. / Шамурин Е. И. — М. : Всесоюз. кн. палата, 1955. — Т. 2. — 599 с.
7. *Корнейчик И. И.* История украинської бібліографії. Дожовтневий період : (нарис) / І. І. Корнейчик. — Х. : Ред.-вид. від. Кн. палати УРСР, 1971. — 374 с.
8. *Березюк Н. М.* Неизвестный В. Я. Джунковский: ректор Харьковского университета (1821—1826 гг.) / Н. М. Березюк. — Х. : Тимченко, 2008. — 312 с. : ил.

Ніна Березюк,

головний бібліограф Центральної наукової бібліотеки Харківського національного університету імені В. Н. Каразина

Віктор Седих,

кандидат педагогічних наук, доцент ХДАК

КОНФЕРЕНЦІЇ. КОНКУРСИ. ВИСТАВКИ

УДК 069.9:002.2](430)"2009"

З 11 по 29 березня у Лейпцигу вирував книжковий ярмарок, який світова видавнича спільнота називає "молодшим братом" франкфуртського. Започаткований майже вісім століть тому, він останніми роками спеціалізується на літературі з Центральної та Східної Європи.

У виставковому комплексі ярмарку пройшло понад 2200 симпозиумів, літературних дискусій, конференцій, семінарів, читань і зустрічей з письменниками. З-поміж них закцентуємо насамперед увагу на одній з ярмаркових акцій

Причинилися чи зачинилися ворота?

"З 1989 по 2009. Куди несе Європу?", адже тільки у ній одній була репрезентована українська література. Її повпредом став івано-франківський письменник Тарас Прохасько. Він читав свої твори та взяв участь у дискусії, яка відбулася у так званому кафе "Європа". У рамках цієї акції також виступили автори з Хорватії, Угорщини, Німеччини, Нідерландів, Словаччини.

Організатор цієї письменницької акції Томас Гайгер зазначив, що ярмарок не дбає про національні літератури,

представляти себе тут — завдання української спільки видавців або окремих з них. Так-от Тарас Прохасько зміг взяти участь у Лейпцизькому книжковому дійстві завдяки видавництву, яке дало путівку у світ його твору з промовистою назвою "З цього можна зробити кілька оповідань". І цей твір та виступ його автора дав учасникам дискусії, присутнім на ній журналістам позитивну інформацію про українську літературу.

Звичайно ж, активніша участь України у книжковому ярмарку розширила б рамки цієї інформації, про що засвідчив досвід попередніх виставок. За словами Томаса Гайгера, українських авторів часто запрошують для участі в Лейпцизькому книжковому ярмарку. Так, український письменник Юрій Андрухович три роки тому став лауреатом премії "За європейське порозуміння", із вручення якої традиційно розпочинається Лейпцизький книжковий ярмарок. Цього року її отримав голландський письменник Геер Мак. Було також присуджено ще декілька премій.

Як уже зазначалося, літературна Україна була представлена лише одним автором — Тарасом Прохаськом. Уперше за багато років на лейпцизькому книжковому дійстві не було стенду нашої країни. Організатори вважають це "мінусом". Адже Лейпцизький книжковий ярмарок дає шанс видавцям і авторам, насамперед зі Східної Європи, на просування своєї "літературної продукції" у західному світі. І саме німецький книжковий ринок, який починається у Лейпцигу, є воротами до міжнародного. То ж своєю неучастю у цьому книжковому дійстві Україна причинила ці ворота. Будемо сподіватись, що не зачинила.

Браком коштів пояснюється відсутність української експозиції на ярмарку. Криза торкнулася видавництва й інших країн, що спричинило зменшення учасників виставки. Хоча, попри побоювання, як зазначають фахівці, загалом книговидавництво наразі не сильно потерпає від неї. Так, торік оборот у цій галузі зріс на один відсоток. А нинішній рік, принаймні в Німеччині — країні-господарці виставки — почався з досить оптимістичного розвитку, що знайшло своє відображення на лейпцизькому святі книги. У ньому взяли участь понад дві тисячі видавництв із 38 країн, експозиції яких розмістилась на 63 тисячах квадратних метрах. Доречно зазначити, що порівняно з минулими роками виставкова площа навіть збільшилась.

Країною-партнеркою і головним гостем цьогорічної виставки стала Хорватія. На її стендах було представлено твори 37 хорватських письменників у перекладі німецькою мовою. Для цієї, як і інших східноєвропейських країн, про що вже

йшлося, Лейпцизька книжкова виставка є традиційно важливою. Цього року увага була сфокусована на країнах південного сходу континенту — Боснії та Македонії.

Образно кажучи, книжкові картини із виставки були яскравими і вражаючими. Виставка — не лише нескінченна кількість стендів і відвідувачів, а й цікаві зустрічі, дискусії, читання: 1900 різних заходів як на самому ярмарку, так і в місті його організатору, учасниками й відвідувачами яких стали більше 60 тисяч осіб (цю цифру з посиланням на директора ярмарку називає ІТАР-ТАРС).

Серед головних тем ярмарку — й така актуальна на сьогодні, як розвиток навиків читання у дітей та юнацтва й книговидавництва для молоді. Літературу для цієї вікової категорії читачів представили 450 учасників книжкового дійства. Читанню було присвячено й чотириденний, найбільший в Європі фестиваль "Лейпциг, який читає", у рамках якого відбулося 1900 літературних вечорів. Книжковий форум у Лейпцигу славиться своїми знаменитими вечорами, на яких читачі мають можливість безпосередньо поспілкуватись з авторами улюблених книг, а літератори-початківці ознайомити читачів із своїми творами.

Ще один традиційно важливий аспект цього книжкового форуму — аудіокниги. Ті, хто займається їх виробництвом і розповсюдженням, розглядають ярмарок як своєрідну галузеву зустріч. На ньому вони ознайомлюються з новинками аудіокниг, обмінюються думками про нові тенденції розвитку галузі, отримують насолоду, прослуховуючи ті чи інші твори.

Взагалі технічний розвиток сильно впливає на сучасну галузь книговидавництва. Проведення цьогорічного Лейпцизького книжкового ярмарку збіглося в часі з акцією популяризації електронної книги в Німеччині. Так звані Е-Books досить широко представлені на виставці.

От і ще один книжковий ярмарок у Лейпцигу відшумів, залишивши добру пам'ять по собі в його учасників і гостей, зайвий раз підтвердивши славу успішного і впливового форуму книги в Європі, який конкурує, і небезпідставно, зі "старшим братом" — Франкфуртською книжковою виставкою-ярмарком. Але обидва займаються спільною і дуже важливою справою — пропагують книгу, сприяють її виданню й розповсюдженню.

Матеріал підготувала

Олена Дубовик,

провідний фахівець відділу наукового редагування бібліографічної інформації Книжкової палати України

До уваги авторів—здобувачів наукових ступенів доктора і кандидата наук

До друку у «Віснику Книжкової палати» прийматимуться лише ті статті, які відповідатимуть вимогам Постанови Вищої атестаційної комісії України "Про підвищення вимог до фахових видань, внесених до переліків ВАК України" від 15 січня 2003 року № 7-05/1. Вони мають відповідати таким необхідним елементам: постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

Список використаної літератури потрібно оформляти у відповідності з вимогами ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 "Бібліографічний запис. Бібліографічний опис", який набув чинності з 1 липня 2007 року. Приклади бібліотечних записів на бібліотечні публікації можна знайти на сайті Книжкової палати України www.ukrbook.net.